

Draaiboek werkwijze Gebiedsgerichte projecten 2^e tranche Stichting Leefomgeving Schiphol

Inleiding

Om de kwaliteit van de leefomgeving in de Schipholregio te verbeteren is het niet alleen nodig dat oplossingen worden gevonden voor individueel gedupeerden en fysieke schade wordt hersteld, maar ook dat wordt geïnvesteerd in de leefomgeving zelf. Deze investeringen zijn vooral nodig omdat door de geluidsbelasting en de ruimtelijke beperkingen in het gebied rondom de luchthaven nieuwe bebouwing vaak niet, of slechts onder strenge voorwaarden, is toegestaan. Hierdoor bestaat het risico dat de aantrekkingskracht en het voorzieningenniveau binnen dit gebied langzaam afneemt. Om een positieve impuls te geven aan een dergelijk gebied, kan de Stichting projecten ondersteunen die de omgevingskwaliteit verbeteren. Deze projecten worden door de Stichting “gebiedsgerichte projecten” genoemd. Het kan hierbij gaan om lokale en gemeentelijke initiatieven voor omgevingsprojecten en/of projecten en activiteiten in het kader van sociale cohesie die bijdragen aan de verbetering van de leefbaarheid van de Schipholregio. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan de aanleg/inrichting van een ontmoetingsplek, speelplaats, park of andere openbare voorzieningen of de herinrichting van een gebied tot groen/recreatiegebied.

Projecten die in aanmerking komen voor een bijdrage zijn, net als in de eerste tranche, projecten die in samenspraak met de bevolking van een gebied zijn gedefinieerd en waarbij sprake is van cofinanciering van een project. De gebiedsgerichte projecten voorzien in een maatschappelijke behoefte.

Voor de gebiedsgerichte projecten wordt vooralsnog uitgegaan van een budget van € 20 miljoen. Deze middelen worden over de zwaar belaste gebieden met planologische beperkingen verdeeld. Per gemeente wordt een maximum bedrag toegekend. Voor de verdeling wordt mede gebruik gemaakt van de leefbaarheidstool van RIVM en RIGO. Daarbij wordt rekening gehouden met de geluidsbelasting en de ruimtelijke beperkingen. De zwaarst belaste gebieden met ruimtelijke beperkingen komen in principe in aanmerking voor een bijdrage. Bij het vaststellen van de bijdragen voor een gebied wordt ook rekening gehouden met de verleende bijdrage in het kader van de eerste tranche. Daarnaast wordt voor de effectiviteit van de maatregelen ook gekeken naar het aantal inwoners per gebied.

Aanpak: van selectie naar gebiedsgerichte programma's

In de tweede tranche worden de gebiedsgerichte projecten, anders dan in de eerste tranche, in een open proces langs de volgende stappen geselecteerd.

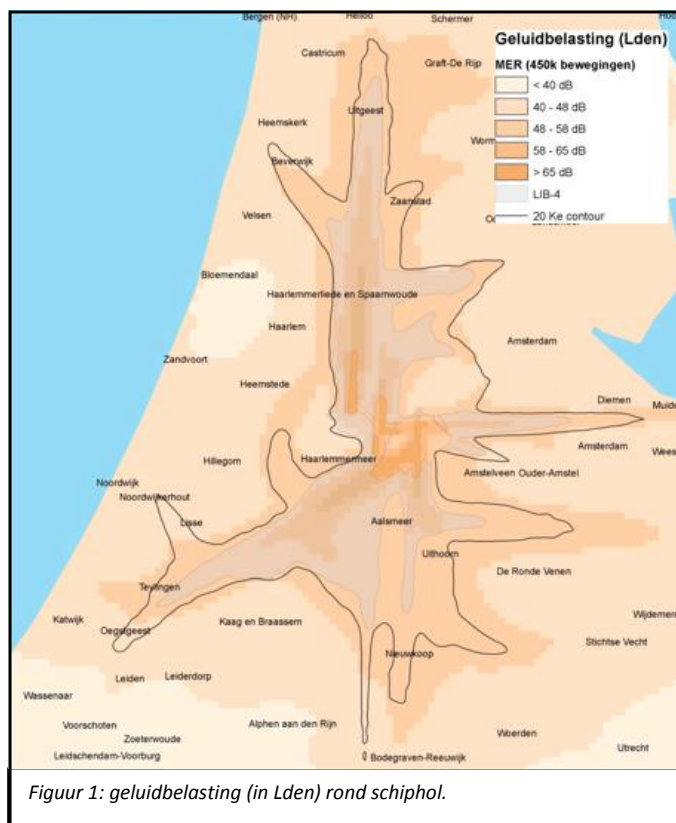
stap	onderwerp	planning
Stap 1	Opstellen hittekaart	April 2017
Stap 2	Overzicht leefbaarheidsaspecten voor gebieden uit de hittekaart	April 2017
Stap 3	Selectie van gebieden (op basis van geluidhinder en leefbaarheidsaspecten)	juni 2017
Stap 4	Inventarisatie projecten en activiteiten	Mei-sept 2017
Stap 5	Opstellen gebiedsprogramma	Okt 2017
Stap 6	Toewijzen gebiedsbudgetten	Okt 2017
Stap 7	Aanvraag bijdrage SLS	Vanaf nov/dec 2017

De genoemde stappen worden in dit draaiboek en bijlage verder toegelicht.

Stap 1: opstellen Hittekaart

Geluid

De 'hittekaart' wordt opgebouwd op basis van de geluidbelasting en de ruimtelijke en planologische beperkingen in een gebied. De input voor de geluidbelasting per gebied is afkomstig uit de MER 2020¹ en is verwerkt in het afwegingskader leefbaarheid van RIVM/RIGO. In figuur 1 is geluidbelasting rond Schiphol weergegeven. In de donkergekleurde gebieden is de geluidbelasting het grootst.

Uit het afwegingskader leefbaarheid van RIVM/RIGO is een selectie te maken van de door geluidbelasting zwaar gehinderde gebieden. Een voorbeeld hiervan is weergegeven in figuur 2. Hierin is, per gemeente, de geluidbelasting per wijk (postcodegebied) aangegeven. In het getoonde voorbeeld blijkt dat in Aalsmeer de Bovenlanden en Greenpark, donkerrood oplichten en daarmee zwaarbelast zijn.

gemeente/buurt	aantal inwoners	Iden 450k	Iden 500k
Aalsmeer			
Bovenlanden	980	59	60
Greenpark	725	61	62
Hornmeer	2495	54	53
Oosteinde	7695	53	53
Stommeer	6280	54	53
Uiterweg	895	53	52

Figuur 2: overzicht geluidbelasting per wijk (voorbeeld Aalsmeer)

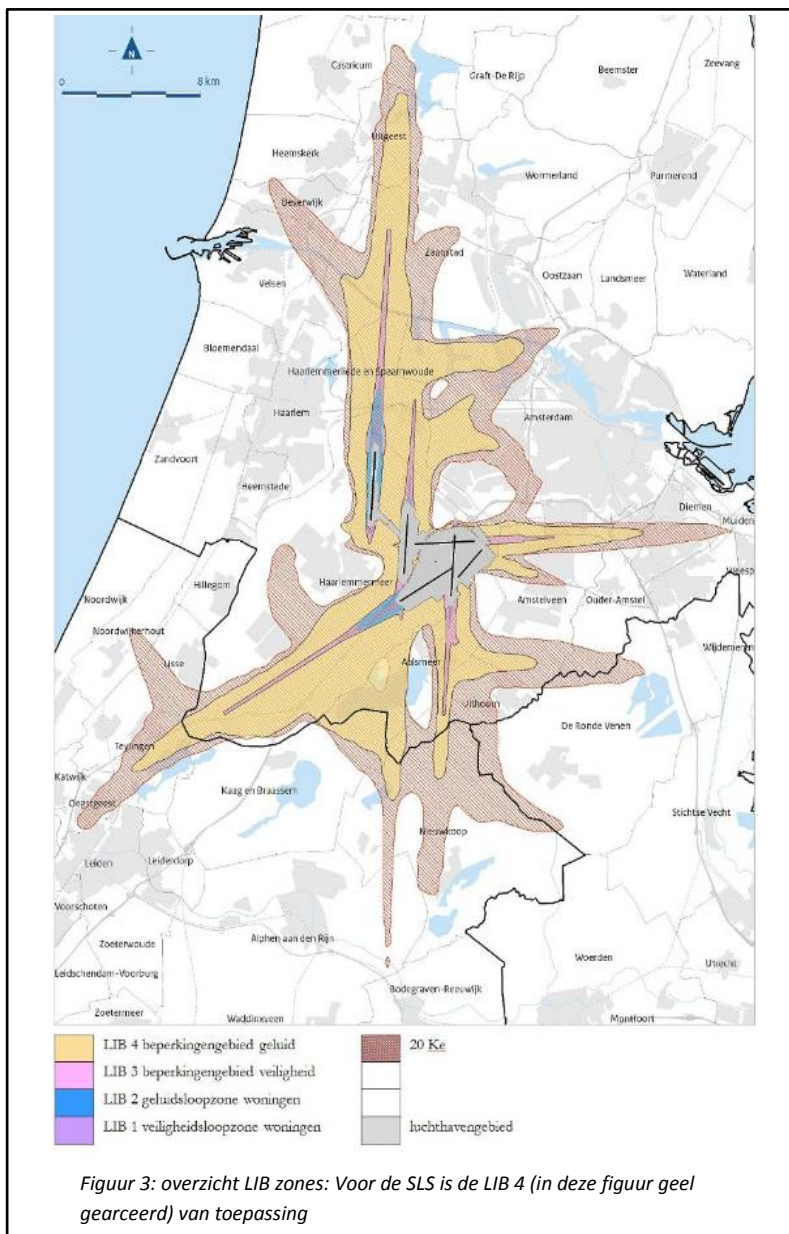
¹ Deze is nog niet gereed. Momenteel wordt een aanpassing gepleegd vanwege de introductie van een nieuwe rekenmethode. Dit kan nog tot een aanpassing leiden. Een inschatting van deze effecten wordt meegenomen bij de selectie.

Planologische beperkingen

Het Luchthavenindingsbesluit (LIB) beschrijft de ruimtelijke beperkingen voor gebieden rondom Schiphol. De regels vanuit het LIB moeten door de gemeenten in acht worden genomen bij de totstandkoming van bestemmingsplannen en bij het beoordelen van aanvragen voor een omgevingsvergunning. De ruimtelijke beperkingen hebben een effect op de leefbaarheid van een bestaand gebied. In het LIB wordt uitgegaan van een aantal zones:

- Veiligheidsloopzone woningen
- Geluidssloopzone woningen
- Beperkingen gebied veiligheid
- Beperkingengebied geluid

Bij de selectie van gebieden wordt rekening gehouden met de ruimtelijke beperkingen. De Stichting houdt hierbij de zone LIB 4 (zie figuur 3) aan.

Het resultaat van deze stap is een hittekaart met daarop een globaal beeld van de in meer of mindere mate door vliegtuiggeluid gehinderde gebieden en de planologische beperkingen vanwege het LIB.

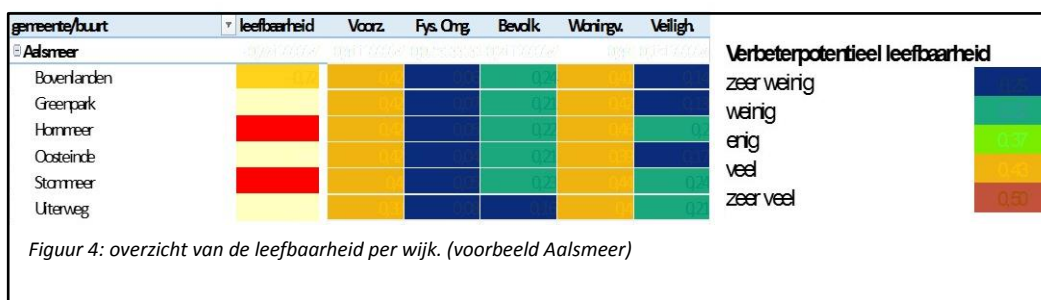
Stap 2: overzicht leefbaarheidsaspecten per gebied

Voor de Schipholregio is door RIVM/RIGO inzichtelijk gemaakt in welke gebieden de leefbaarheid onder druk staat. Daarnaast is aangegeven met welke ingrepen de leefbaarheid in deze gebieden verbeterd kan worden. Het verbeterpotentieel is gericht op vijf dimensies:

- Woningen (kwaliteit van en de aanwezigheid van)
- Bewoners (aantal, samenstelling)
- Voorzieningen (soort en hoeveelheid)
- Veiligheid (sociale)
- Fysieke omgeving

In het studiegebied (schipholregio) lijkt in het algemeen het grootste verbeterpotentieel te liggen op de dimensies 'voorzieningen' en 'woningen'. De stichting zal zich niet richten op de dimensie woningen - omdat dit een verantwoordelijkheid is van de overheid - maar richt zich op de andere dimensies. De leefbaarheidsaspecten zijn weergegeven in kaarten en een tabel. In de tabel is het mogelijk om te selecteren op gebieden/postcodes. Hierdoor is het mogelijk om voor de geselecteerde gebieden uit Stap 1 te definiëren in hoeverre de leefbaarheid in deze gebieden onder druk staat en welk verbeterpotentieel er is.

Het resultaat van deze stap is een overzicht van de kansrijke leefbaarheidsaspecten in een gebied (figuur 4).

Stap 3: selectie van gebieden

Op basis van onze kennis van het gebied en onze kennis van het huidige en toekomstige luchtvaartproces en op basis van de gegevens uit stap 1 en 2 kunnen gebieden geselecteerd worden die zwaar belast zijn en waar de leefbaarheid onderdruk staat. Het kan mogelijk zijn dat er gebieden zijn waar de geluidbelasting hoog is, maar waar de leefbaarheid niet (of minder) onder druk staat. Het is aannemelijk dat gebieden waar de leefbaarheid niet onder druk staat niet of in mindere mate in aanmerking komen voor een bijdrage.

Gebiedsgerichte projecten, zo blijkt ook uit de resultaten van de eerste tranche, hebben vaak een groter bereik dan het postcode gebied waar ze gelegen zijn. Dit komt tot uiting door rond zwaar gehinderde gebieden vlekken/cirkels te trekken waarmee het verzorgingsgebied wordt opgeschaald naar gemeentelijk niveau.

In het afwegingskader leefbaarheid is per gebied ook het aantal inwoners aangegeven. Het aantal inwoners in een gebied geeft inzicht in de effectiviteit van de bijdrage. Het aantal inwoners wordt als toets gebruikt om te bepalen of de bijdrage doelmatig en met een groot bereik wordt ingezet.

Het resultaat van stap 3 is een overzicht van gebieden die zwaar belast zijn, waar planologische beperkingen gelden en de leefbaarheid onder druk staat.

De opzet van deze stap is verder uitgewerkt in bijlage 1.

Stap 4: Inventarisatie projecten en activiteiten (extern)

Na de selectie van de gebieden uit stap 3 vindt een verkennend gesprek met de gemeenten plaats waarin de geselecteerde gebieden liggen. In deze gesprekken wordt aan de gemeenten een overzicht gevraagd van mogelijke projecten.

Vervolgens worden er door de SLS gebiedsbijeenkomsten georganiseerd waarin met de gemeente, bewoners, belangenorganisaties een eerste verkenning zal plaatsvinden naar de wensen die er verder in het gebied zijn. Hierbij kunnen de deelnemers ook putten uit een lijst met succesvolle voorbeelden van leefbaarheidsprojecten (zie hiervoor bijlage 2).

Het resultaat van deze stap is een overzicht van alle wensen, lopende projecten en initiatieven in het gebied.

De opzet van deze stap is verder uitgewerkt in bijlage 1.

Stap 5: opstellen gebiedsprogramma

Na het inventariseren van de behoeftes voor verbetering van de leefbaarheid in een gebied (stap 4), worden deze gezamenlijk uitgewerkt tot een gemeentelijk gebiedsprogramma. Hierbij zullen voornamelijk de vertegenwoordigers van gemeente, inwoners en belangenorganisaties met elkaar in gesprek gaan. De SLS organiseert en faciliteert deze vergaderingen. In de uitwerking worden alle wensen, projecten en initiatieven beschouwd en wordt gezocht naar synergie.

De initiatieven worden in gezamenlijkheid beoordeeld waarbij wordt vastgesteld welke initiatieven en projecten kansrijk, effectief en haalbaar zijn. De resultaten hiervan zijn de basis voor het gebiedsprogramma. Projecten moeten voldoen aan de door de SLS in het bestemmingsreglement gestelde criteria, zoals:

- Project wordt uitgevoerd binnen de gemeente die de aanvraag doet
- Het gebied ondervindt ook op de middellange termijn geluidsoverlast door de luchthaven Schiphol
- Het project draagt zichtbaar en significant bij aan de verbetering van de leef kwaliteit
- Het project is in dialoog met de omgeving tot stand gekomen
- Er is sprake van cofinanciering door de aanvrager zelf, dan wel door derden
- Uitvoering is een aanvulling op bestaand en/of toekomstig regulier rijks, provinciaal of gemeentelijk beleid en is robuust en tijdbestendig

In de beschrijving van de projecten moet aandacht besteed worden aan:

- Effectiviteit van het project
- Bereik van het project (hoeveel mensen profiteren er van)
- Duurzaamheid
- Kosteneffectiviteit
- Lokaal maatwerk

Resultaat: een programma met de kansrijke projecten in een gemeente. De projecten kunnen concreet zijn uitgewerkt of nog op hoofdlijnen zijn.

De opzet van deze stap is verder uitgewerkt in bijlage 1.

Stap 6: toewijzen gebiedsbudgetten

Op basis van de gegevens uit de voorgaande stappen is een overzicht beschikbaar van de zwaar belaste gebieden waar de leefbaarheid onder druk staat en is helder welke wensen er in deze gebieden leven. Het overzicht kan worden gebruikt om het beschikbare geld over deze gebieden te verdelen. Het gaat dan om een bedrag dat aan een gebied wordt toegekend. Bij de vaststellen van het budget wordt rekening gehouden met de reeds ontvangen bijdrage uit de eerste tranche.

Het resultaat van deze stap is een overzicht van de verdeling van het beschikbare budget over de gebieden.

De opzet van deze stap is verder uitgewerkt in bijlage 1.

Stap 7: aanvraag bijdragen

Het gebiedsprogramma bevat projecten die rijp en groen kunnen zijn. In deze fase zullen de projectvoorstellen verder moeten worden uitgewerkt zodat er een aanvraag voor een bijdrage gedaan kan worden. De aanvragen worden afzonderlijk beoordeeld.

Het uitwerken van een project ten behoeve van een bijdrage gebeurt op dezelfde wijze als in de eerste tranche. De aanvrager van de bijdrage werkt een project uit en stelt de aanvraag op. De SLS kan waar nodig adviseren over de aanvraag.

Bijlagen

- 1. Uitwerking stappen 3 t/m 6**
- 2. Voorbeelden van projecten**

Bijlage 1: uitwerking stap 3 t/m 6

Uitwerking Acties uit draaiboek

Stap 3: selectie van gebieden

Algemeen

- Initiatiefnemer: SLS
- Doelgroep: gemeente, bewoners, wijk/dorpsraden, belangenorganisaties in het gebied
- Doel: selecteren van de zwaar belaste gebieden met planologische beperkingen.

Stappenplan

- a. Overzicht van de gehinderde gebieden (hittekaart)
 - Bepalen zwaar belaste gebieden op basis van de kennis van het huidige en toekomstige luchtvaartproces. Op dit moment zijn de Polderbaan en de Kaagbaan de preferente banen. In de (nabije) toekomst zullen de secundaire banen (met name de Zwanenburgbaan en de Aalsmeerbaan) intensiever worden gebruikt waardoor de belasting in de gebieden onder de aan- en uitvliegroutes van deze banen fors zal toenemen.
 - Vaststellen in welke gebieden sprake is van planologische beperkingen vanwege het LIB waardoor de leefbaarheid onder druk staat.
 - Bij deze stap wordt gekeken naar de volgende aspecten:
 - a. Intensivering gebruik (secundaire) start- en landingsbaan
 - b. Verwachte groei van de luchthaven (nieuwe MER)
 - c. Planologische beperkingen in het gebied (LIB 4)
 - d. Kennis en ervaring van het gebied
 - e. Kennis en ervaring vanuit de eerste tranche
 - f. Afstand van gebieden tot de baan
 - g. Is er sprake van startende of landende vliegtuigen
 - Deze inzichten worden getoetst aan het afwegingskader van RIVM/RIGO (zowel geluid als leefbaarheid) waardoor een objectieve toets plaatsvindt.
 - Op basis van kwalitatieve beschrijving kunnen gebieden op logische wijze gedefinieerd worden, waarbij de verwachting is dat deze ernstige hinder ondervinden.
- b. Bestuurlijke verankering
 - Het bestuur neemt een besluit over de selectie van de gebieden.

Rollen

- SLS: Initiatiefnemer en besluitvormend
- ORS-bewonersvertegenwoordigers: adviserend

Resultaat

- Overzicht van gebieden die voor een bijdrage van SLS in aanmerking komen.

Stap 4. Inventarisatie projecten en activiteiten

Algemeen

- Initiatiefnemer: SLS
- Doelgroep: gemeente, bewoners, wijk/dorpsraden, belangenorganisaties in het gebied
- Doel: inventariseren van de projecten en activiteiten in een geselecteerde gemeente door middel van informatiebijeenkomsten

Stappenplan

- a. Informeren en samenwerking met gemeente
 - Verkennend gesprek stichting met de gemeente die in aanmerking komen voor een bijdrage. De spelregels voor de bijdrage worden toegelicht.
 - Verkennen gemeentelijke projecten in het gebied. Door de stichting wordt de gemeente een overzicht gevraagd van de (gemeentelijke) projecten in het gebied incl. kostenraming waarbij inzicht wordt gegeven in de mate van cofinanciering.
 - Bespreken samenwerking stichting en gemeente. Met de gemeente wordt besproken hoe er samen gewerkt kan worden bij de organisatie van de informatiebijeenkomsten. Gevraagd wordt om een overzicht gevraagd van alle belanghebbenden in het gebied (gemeenteraad, wijkraden, dorpsraden, belangenorganisaties).
- b. Uitnodigen belanghebbenden
 - De stichting stelt in samenwerking met de gemeente een uitnodiging/persbericht op voor de informatiebijeenkomsten. In het persbericht presenteert (het bestuur van) de stichting zich en nodigt belanghebbenden uit om deel te nemen aan de informatiebijeenkomsten. De uitnodiging wordt in het gebied verspreid door middel van advertenties in lokale kranten en andere media.
- c. Organisatie informatiebijeenkomst
 - Bepalen locatie en datum voor de brainstormavond. Gezamenlijk wordt een locatie (voorkeur in het gebied of gemeentehuis) gezocht voor de informatieavond. Het bestuur van de Stichting is bij de informatieavond aanwezig.
 - Bepalen werkvorm voor de brainstormsessie: Gedacht kan worden aan: plenaire sessies, in groepen uiteen, anoniem voorstellen indienen. Voorstel is om de kosten voor deze avonden te delen met de gemeente. Aandachtspunt: hoe zorg je dat er ook jeugd aanwezig is?
- d. Opstellen overzicht van de initiatieven en projecten
 - Met de betreffende gemeente wordt een eerste overzicht van de genoemde initiatieven en gemeentelijke projecten gemaakt.
- e. Terugkoppeling
 - Er wordt een verslag gemaakt van de informatieavond. Dit wordt gedeeld met de aanwezigen (via email), en wordt ook gepubliceerd via de lokale media en op de website van de stichting en gemeente.
 - Aankondigen vervolgsessie voor gebiedsprogramma, en vragen wie daarbij betrokken wil zijn. Hierdoor kan het gebiedsprogramma met een kleiner gezelschap van vertegenwoordigers (klankbordgroep) tot stand komen (zie stap 5.)
- f. Bestuurlijke verankering
 - Het bestuur van de stichting neemt kennis van de inventarisatie van de initiatieven en projecten in een gemeente.

Rollen

- SLS: organisator

- Gemeente (raad): faciliterend, meedenker, co-financier
- Wijk/buurtraden: meedenker, aanspreekpunt/vertegenwoordiger van bewoners
- Bewoners: meedenker, initiatiefnemer
- Belangengroeperingen: meedenker, co-financier, initiatiefnemer
- Particuliere initiatiefnemers/ontwikkelaars: meedenker, initiatiefnemer, co-financier
- ORS-bewonersvertegenwoordigers: meedenker, vertegenwoordiger van bewoners

Resultaat

- overzicht van alle initiatieven (rijp en groen) en projecten in het gebied

Stap 5. opstellen gebiedsprogramma

Algemeen

- a. Initiatiefnemer: SLS
- b. Doelgroep: gemeenten, gebieden, wijkraden, inwoners
- c. Doel: op basis van het overzicht initiatieven en projecten uit stap 4 bepalen van een gebiedsprogramma per gemeente of kern.

Stappenplan

- a. Selectie van gebiedsvertegenwoordigers.
 - Op basis van de aanmeldingen uit de brainstormsessie wordt per gemeente een groep gebiedsvertegenwoordigers geselecteerd. Bij te weinig animo, kan er ook gericht uitgevraagd worden (gebiedsvertegenwoordigers bestaan uit: gemeente, wijk/dorpsraden, initiatiefnemers, bewoners).
 - De gebiedsvertegenwoordigers vormen de klankbordgroep voor de SLS bij het opstellen van het gebiedsprogramma
- b. Organiseren van plenaire bijeenkomsten met gebiedsvertegenwoordigers
 - Bepalen datum en locatie voor het overleg
 - Bepalen werkvorm en frequentie van de bijeenkomsten met de gebiedsvertegenwoordigers. De insteek is dat de gebieden zelf een ‘breed gedragen’ gebiedsprogramma opstellen. De SLS heeft een faciliterende en aanjagende rol
 - Uitwerken groslijst van initiatieven naar concrete projectvoorstellen aan de hand van de volgende criteria:
 - Synergie tussen initiatieven (welke initiatieven versterken elkaar)
 - Haalbaarheid van de initiatieven (planologisch, financieel)
 - Draagvlak van een initiatief
 - Definiëring van de plus mogelijk?
 - Planning (wanneer kan het project starten)
 - Toets aan de selectiecriteria van de SLS
 - Prioritering van de projecten en initiatieven
 - Opstellen gebiedsprogramma door klankbordgroep
- c. Besluitvorming
 - Het bestuur van de SLS stelt het gebiedsprogramma vast.

Rollen

- SLS: aanjager, faciliterend, besluitvormend

- Gemeente (raad): faciliterend, meedenker, co-financier
- Wijk/buurtraden: meedenker, aanspreekpunt/vertegenwoordiger van bewoners
- Belangengroeperingen: meedenker, co-financier, initiatiefnemer
- Particuliere initiatiefnemers/ontwikkelaars: meedenker, initiatiefnemer, co-financier
- ORS-bewonersvertegenwoordigers: meedenker, vertegenwoordiger van bewoners

Resultaat

- Door het bestuur vastgesteld gebiedsprogramma per gemeente

Stap 6. Toewijzen gebiedsbudgetten

Algemeen

- initiatiefnemer: SLS
- Doelgroep: gemeenten, gebieden, wijkraden, inwoners
- Doel: op basis van de gebiedsprogramma's bepalen van een gebiedsbudget per gemeente of kern.

Stappenplan

- a. Overzicht van de kosten van de gebiedsprogramma's uit stap 5.
- b. Overzicht van reeds verleende bijdragen in de eerste tranche
 - In de eerste tranche zijn bijdragen verleend aan 5 gebieden. Dit zijn:
 - Halfweg: € 2,8 mio
 - Amstelveen, Uilenstede: € 5,0 mio
 - Zwanenburg: € 8,2 mio
 - Uithoorn, Iepenlaan: € 1,2 mio
 - Aalsmeer, oude veiling € 0,8 mio (na de eerste tranche)
- c. Keuze op basis:
 - Welk gebied heeft de meeste overlast?
 - Waar zijn de grootste ruimtelijke beperkingen?
 - Op welke wijze (welke dimensie) staat de leefbaarheid onder druk.
 - Waar is verbeterpotentieel?
 - Het aantal inwoners in een gebied.
- d. Voorstel voor gebiedsbudgetten.
- e. Besluitvorming: Het bestuur van de SLS neemt een besluit over de gebiedsbudgetten.

Rollen

- SLS: trekker
- Bestuur SLS: besluitvormend

Resultaat

- Door bestuur SLS vastgestelde gebiedsbudget per gemeente

Bijlage 2: Voorbeelden van projecten

- *Voorbeelden voor projecten in het publieke domein zijn:*
 - *Buurthuis, wijkgebouw, dorpscentrum, MFC, jeugdhuis, etc*
 - *Buurtwinkel met ontmoetingsplek*
 - *Ontmoetingsplein*
 - *Buurtterras*
 - *Realisatie van buurttuinen, moestuin, wandelpaden, belevingstuin, natuurpad, rolstoelpaden, fietspaden, recreatieterreinen etc*
 - *Aanleg waterpartij/ - voorzieningen*
 - *Projecten voor reductie geluid/ tegengeluid*
- *Voorbeelden van projecten in het kader van sociale cohesie zijn:*
 - *Inrichting van projecten in het publieke domein*
 - *Inrichting schoolplein, speelterrein/ dorpsplein*
 - *Initiatieven ter bevordering van sociale contacten zoals samen koken / samen eten*
 - *Verbeteren toegankelijkheid van gebouwen in het publieke domein*
 - *Mobiliteitsinitiatieven*
 - *Bijdrage voor lessen/cursussen in wijken/kernen*
 - *Bibliobus*
 - *Culturele activiteiten*
 - *Arbeidsmarkt en scholingsprojecten*